

Bản tin

Dự án khuyến nông đồng bằng sông Cửu Long

Trường Đại học Cần Thơ, Khu II, Đường 3/2 quận Ninh Kiều, TPCT; Email: mdaep@ctu.edu.vn; ĐT: 071 - 832.475
Website: <http://www.ctu.edu.vn/institutes/mdaep/extension/index.html>

Hình ảnh tham quan học tập tại miền Bắc
Photo: Dương Minh Hoàng

Sứ mệnh

“Xây dựng một phương thức khuyến nông mới đáp ứng nhu cầu và có hiệu quả, đóng vai trò như là một công cụ chính yếu cho phát triển nông nghiệp ở ĐBSCL, Việt Nam.”

Các tiến trình quan trọng của PTD

1. **Xác định và phân tích trở ngại/ nhu cầu**
2. **Tìm kiếm giải pháp/ ý tưởng mới**
3. **Thử nghiệm các lực chọn, ý tưởng mới**
4. **Đánh giá và Phổ triển kết quả**
5. **Nhân rộng PTD**

Ban Biên tập

Nguyễn Thị Hoài Châu
Võ Hồng Dũng
Trần Quốc Nhân
Nguyễn Văn Nay
Trần Hữu Tuấn

Hiệu đính

Nico Vromant
Nguyễn Duy Cần

Trong số này

- ✚ Thư ngỏ
- ✚ Hành trình lên “Tây Bắc”
- ✚ Những bước đi “đột phá” trong hoạt động mở rộng lồng ghép PTD tại Hậu Giang
- ✚ Những suy nghĩ và cách làm của nông dân Hội An trong thời kỳ hội nhập
- ✚ Cà Mau áp dụng phương pháp PTD vào hoạt động khuyến nông thường xuyên
- ✚ Một số kinh nghiệm giúp điều hành phương pháp động não và cây vấn đề thành công
- ✚ Thiết kế tài liệu bướm có sự tham gia của nông dân
- ✚ PTD giúp nông dân thích ứng để “tồn tại” với WTO
- ✚ Khuyến nông Châu Thành, Hậu Giang đặt trọng tâm vào việc áp dụng và mở rộng PTD
- ✚ Vài nét về áp dụng phương pháp khuyến nông có sự tham gia (PTD) tại Vĩnh Long
- ✚ Thiết kế tài liệu bướm cai sữa heo con và thử nghiệm bao trái bưởi tại CLB Trung Chánh, Vũng Liêm, Vĩnh Long
- ✚ Thử nghiệm nhân giống lúa Hàm Trâu tại CLB Giồng Dâu, Cầu Kè, Trà Vinh
- ✚ Thử nghiệm nuôi lươn tại CLB Thới Thuận, Cờ Đỏ, Cần Thơ
- ✚ Thử nghiệm nuôi cá tại CLB Sóc ruộng, Trà Ôn, Vĩnh Long
- ✚ Đàn gà thử nghiệm tại CLB Bình Nhì, Gò Công Tây, Tiền Giang chuẩn bị xuất chuồng
- ✚ Thử nghiệm nuôi lươn tại CLB Tân Bình, Châu Thành, Kiên Giang
- ✚ Thử nghiệm nuôi cá chình tại CLB Tân Xuân, Cái Nước, Cà Mau
- ✚ Thử nghiệm nuôi cua đồng tại CLB Mỹ Thọ, huyện Cao Lãnh, Đồng Tháp
- ✚ Huấn luyện trong hoạt động lồng ghép PTD tại Cà Mau
- ✚ Huấn luyện PTD tại Kiên Giang

THƯ NGỎ

Thân chào đồng nghiệp và các bạn!

Tháng 5/2007 Bộ Nông Nghiệp và Phát triển Nông Thôn đã phát hành bản dự thảo “ Đề án – Phát Triển Khuyến Nông Việt Nam Thời Kỳ 2007 - 2015”. một tài liệu thú vị. Bản thảo đã phân tích hiện trạng của hệ thống Khuyến Nông Việt Nam và những định hướng cho sự phát triển của Khuyến nông Việt Nam trong tương lai.

Tài liệu chứa đựng rất nhiều ý tưởng thú vị, nhưng với khuôn khổ của bản tin chúng tôi chỉ có thể nêu lên một vài trong số những ý tưởng thú vị đó. Ở trang 29 – 30 của bản dự thảo có đề cập đến những giải pháp, trong đó có “Giải pháp về khoa học công nghệ” và “Giải pháp về phương pháp khuyến nông”. Trong hai giải pháp này có những ý tưởng đề xuất nghiên cứu sau: “... xem xét kế hoạch với người nông dân và chính quyền địa phương ..., để bảo đảm tính phù hợp cũng như cam kết triển khai và quyền làm chủ của họ”, “...thực hiện phương pháp ‘Nghiên cứu có sự tham gia của người dân’ ...”. Thật vậy, các bạn có thể thấy rằng tài liệu này đã tập trung sự chú ý đến “sự tham gia của người dân”.

Xét đến khía cạnh phương pháp khuyến nông, tài liệu này đề cập: “...nên làm việc với từng nhóm...”, “Các hoạt động khuyến nông cần được xây dựng trên phương pháp “đối thoại 2 chiều” giữa người cung cấp dịch vụ và người sử dụng dịch vụ.”, “Áp dụng rộng rãi phương pháp tiếp cận có sự tham gia của các bên liên quan khâu lập kế hoạch, triển khai, giám sát và đánh giá các hoạt động khuyến nông, công tác khuyến nông cần thực hiện theo nhu cầu (theo đối tượng, vùng miền...)”...

Cần phải nhắc lại nữa không? rằng: MDAEP, và chương trình dự án tiếp theo (bắt đầu từ năm 2008...) rất sẵn sàng hỗ trợ trong việc thực hiện những hoạt động này.

Chân thành cảm ơn!

Nico Vromant & Nguyễn Duy Cần
Ban điều phối dự án

HÀNH TRÌNH LÊN “TÂY BẮC”

Từ ngày 26 - 31/08/2007 Dự án MDAEP đã tổ chức chuyến tham quan học tập và trao đổi kinh nghiệm về cách tiếp cận khuyến nông có sự tham gia với các dự án tại 2 tỉnh Hòa Bình và Sơn La. Đây là 2 địa phương có nhiều kinh nghiệm và thực hiện thành công việc thể chế hóa cách tiếp cận khuyến nông có sự tham gia vào hoạt động khuyến nông thường xuyên. Thành phần tham gia có 22 thành viên, bao gồm lãnh đạo TTKN, lãnh đạo các phòng trực thuộc TTKN, lãnh đạo Trạm Khuyến nông, CBKN tham gia dự án thuộc các tỉnh An Giang, Bến Tre, Cà Mau, Hậu Giang, Sóc Trăng và nhóm cán bộ dự án MDAEP

Mục đích của chuyến tham quan nhằm làm giàu thêm về kinh nghiệm cho những người làm công tác khuyến nông tại ĐBSCL, đặc biệt là những người đã tiếp cận phương pháp khuyến nông có sự tham gia (PTD) có dịp trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm về phương pháp thực hiện, thể chế hóa và lồng ghép PTD vào hoạt động khuyến nông thường xuyên.

Ông Nguyễn Quốc Tuấn - Giám đốc TTKN Sơn La chia sẻ kinh nghiệm với đoàn. Ảnh: Dương Minh Hoàng

Kết thúc các hoạt động giao lưu, chia sẻ kinh nghiệm tại Hòa Bình và Sơn La, các thành viên trong đoàn đánh giá cao hiệu quả của chuyến tham quan. Các đại biểu đã rút ra những kinh nghiệm quý giá trong hoạt động khuyến nông thường xuyên cũng như việc lồng ghép, thể chế hóa cách tiếp cận khuyến nông có sự tham gia của người dân trong hoạt động khuyến nông của 2 tỉnh miền núi có điều kiện còn khó khăn và có đông đồng bào dân tộc.

Những bước đi “đột phá” trong hoạt động mở rộng lồng ghép PTD tại Hậu Giang

Phương pháp PTD được Dự án MDAEP giới thiệu vào hoạt động khuyến nông tỉnh Hậu Giang từ năm 2003 và thí điểm tại CLB Tân Long, huyện Châu Thành. Cách tiếp cận PTD được lãnh đạo, CBKN và nông dân đánh giá đã mang lại những thay đổi tích cực trong hoạt động CLB và điều quan trọng là kỹ năng khuyến nông của CBKN được nâng cao. Trên cơ sở đó, Ban lãnh đạo TTKN Hậu Giang mong muốn đẩy mạnh lồng ghép cách tiếp cận PTD vào hoạt động khuyến nông toàn tỉnh bằng nguồn kinh phí khiêm tốn của địa phương.

Theo kế hoạch này, cách tiếp cận PTD sẽ được mở rộng ra tất cả các huyện thị trong tỉnh. Mỗi huyện sẽ có 1 CLB được chọn để áp dụng PTD. Ban Giám đốc phân công một cán bộ của TTKN có trách nhiệm thực hiện, giám sát, đánh giá, rút kinh nghiệm hoạt động PTD tại CLB thí

điểm làm cơ sở cho việc học tập, chia sẻ kinh nghiệm và mở rộng áp dụng PTD cho tất cả các CLB còn lại trong tương lai.

Kế hoạch này được khởi động bằng cuộc họp triển khai mở rộng PTD ngày 13/07/2007 tại CLB Phú Trí A, xã Phú Hữu, Châu Thành với sự tham gia của lãnh đạo TTKN và cán bộ phòng kỹ thuật, phòng thông tin tuyên truyền, đại diện lãnh đạo Phòng Nông nghiệp huyện, lãnh đạo và các CBKN trạm khuyến nông Châu Thành. Cuộc họp nhằm giúp CBKN làm quen với cách tiếp cận PTD – cách làm khuyến nông đáp ứng theo nhu cầu nông dân. CLB cũng được giới thiệu tiến trình của cách tiếp cận khuyến nông mới đã được thực hiện ở một số CLB thí điểm trong dự án MDAEP. Cũng trong buổi họp này TTKN cũng mong muốn xác định nhu cầu/ khó khăn trở ngại trong sản xuất của CLB. Những nhu cầu của các CLB sẽ là cơ sở cho việc lập kế hoạch hoạt động khuyến nông hàng năm của địa phương dựa trên nhu cầu người dân.

HÀNH TRÌNH

(1) Trong công tác khuyến nông thường xuyên, đặc biệt khi ứng dụng các cách tiếp cận mới vào hoạt động khuyến nông sự phối hợp chặt chẽ giữa TTKN với các cơ quan ban ngành liên quan là rất quan trọng, nhất là sự ủng hộ của Sở NN & PTNT. Sự phối hợp bao gồm sự tham gia, sự thông hiểu, giám sát, đánh giá và rút kinh nghiệm các hoạt động làm cơ sở tác động cho việc đề ra các chính sách tạo thuận lợi cho công tác khuyến nông. Việc thể chế hóa thành công phương pháp khuyến nông có sự tham gia tại 2 tỉnh Hòa Bình và Sơn La cho thấy rõ điều đó.

(2) Vai trò của công tác thông tin quảng bá cách tiếp cận mới, sự lồng ghép cũng như trong các công tác khuyến nông khác rất quan. Phổ biến các tài liệu khuyến nông qua nhiều kênh thông tin như sách báo, tạp chí, phát thanh truyền hình, mạng lưới bưu điện văn hóa,... rất hiệu quả trong công tác khuyến nông.

(3) Phối hợp chặt chẽ với chính quyền địa phương trong việc lập kế hoạch là cơ sở để hoạt động khuyến nông phù hợp, đáp ứng nhu cầu

phát triển kinh tế xã hội của người dân và định hướng phát triển của từng vùng.

(4) Các chủ trương, chính sách của Nhà nước được vận dụng làm cơ sở lý luận, cơ sở pháp lý và thực tiễn cho việc thể chế hóa phương pháp khuyến nông có sự tham gia. Khuyến nông có sự tham gia chính là thực hành “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra”; chính là thực hiện chủ trương “Nhà nước và nhân dân cùng làm”. Sự kiên trì là một trong những nhân tố quan trọng để đạt đến sự thành công thể chế hóa cách tiếp cận có sự tham gia tại Sơn La và Hòa Bình.

(5) Công tác chuẩn bị đóng vai trò rất quan trọng cho sự thành công và đạt được mục tiêu của chuyên tham quan. Sự chuẩn bị bao gồm cả phía người tham quan và cơ quan đón tiếp. Công tác tổ chức, các báo cáo chia sẻ kinh nghiệm, tham quan thực địa được đánh giá rất cao.

MDAEP hy vọng những bài học kinh nghiệm rút ra từ chuyên tham quan sẽ góp phần thúc đẩy việc lồng ghép và thể chế hóa PTD trong hoạt động khuyến nông thường xuyên tại DBSCL. ■

Nhóm Cán bộ MDAEP

➔ Những bước đi...

Ông Nguyễn Văn Sơn – Giám đốc TTKN Hậu Giang cho rằng “PTD thật sự là công cụ rất tốt trong việc nắm bắt nhu cầu của nông dân. Từ đó việc lập kế hoạch hoạt động khuyến nông hằng năm sẽ sát với thực tế và phù hợp theo từng địa phương hơn. Điều quan trọng là cách làm này giúp CBKN nâng cao được các kỹ năng và tư duy về khuyến nông, giúp họ làm khuyến nông tốt hơn”.

Ông Nguyễn Văn Sơn phát biểu trước các thành viên CLB Phú Trí A về cách tiếp cận PTĐ. Ảnh: Minh Long

Để mở rộng PTĐ tại các địa bàn trong toàn tỉnh TTKN Hậu Giang chú trọng đến việc đào tạo phương pháp PTĐ cho đội ngũ CBKN. TTKN đã có kế hoạch chi tiết huấn luyện và mở rộng áp dụng PTĐ trên 8 CLB của các địa bàn trong tỉnh. Ngày 30/07/2007 đại diện TTKN Hậu Giang đã có buổi làm việc với Ban quản lý MDAEP về kế hoạch huấn luyện và mở rộng PTĐ. Dựa trên kết quả buổi làm việc, MDAEP sẽ hỗ trợ TTKN Hậu Giang trong hoạt động lồng ghép PTĐ.

Đến nay, Hậu Giang là tỉnh thứ 6 ở các tỉnh thành ĐBSCL thực hiện lồng ghép PTĐ vào hoạt động khuyến nông thường xuyên. Với những hoạt động và kế hoạch cụ thể như trên, MDAEP hy vọng việc lồng ghép cách tiếp cận khuyến nông có sự tham gia của người dân ở tỉnh Hậu Giang nói riêng cũng như các tỉnh ĐBSCL nói chung sẽ góp phần nâng cao hiệu quả hoạt động khuyến nông theo tinh thần Nghị định 56 của Chính phủ và Thông tư 60 của Bộ NN & PTNT – làm khuyến nông đáp ứng nhu cầu người dân. ■

Trần Quốc Nhân
Dự án MDAEP

Những suy nghĩ và cách làm của nông dân Hội An trong thời kỳ hội nhập

CLB Hội An, huyện Chợ Mới là CLB thí điểm nằm trong kế hoạch mở rộng PTĐ của TTKN An Giang. Sản xuất chính của các thành viên trong CLB là trồng màu, trồng bắp (bắp ngọt và lấy trái non) và một số hộ trồng lúa. Điều đặc biệt thú vị là từ mô hình “Bắp – Bò” CLB đã biết cách tổ chức hợp tác sản xuất giữa các thành viên trong CLB. Theo đánh giá của Cán bộ TTKN An Giang, đây là CLB hoạt động thật sự đúng với “bản chất” của một CLB. Các thành viên CLB liên kết và lập kế hoạch chung trong sản xuất để cung ứng một lượng sản phẩm lớn và ổn định đáp ứng nhu cầu của các nhà máy chế biến. Các thành viên cũng chia sẻ với nhau về nguồn thức ăn cho bò – thân cây bắp ở mỗi vụ sản xuất. Ban chủ nhiệm đại diện CLB ký hợp đồng với các doanh nghiệp ở Cần Thơ, An Giang để bao tiêu sản phẩm (trái bắp non) cho các thành viên. Kết hợp với Hội nông dân, CLB còn hợp tác với các công ty giống, thuốc BVTV để được tư vấn thêm các kỹ thuật bên cạnh sự giúp đỡ của CBKN.

Các thành viên CLB họp chuẩn bị thực hiện thử nghiệm.

Ảnh: Quốc Nhân

Anh Long, Chủ tịch Hội Nông dân xã Hội An cho rằng để có được thành quả như hôm nay CLB đã trải qua nhiều thăng trầm và để thay đổi được suy nghĩ và cách làm của các thành viên được như hiện nay phải mất một thời gian dài. Tại CLB, lúc đầu hầu hết nông dân không dám áp dụng theo qui trình kỹ thuật được hướng dẫn nên sản phẩm làm ra không đạt chất lượng, dư lượng hóa chất vượt mức cho phép, doanh nghiệp không thu mua sản phẩm. Trong khi đó ➔

→ những sản phẩm đáp ứng tiêu chuẩn chất lượng do một số nông dân tuân thủ quy trình kỹ thuật được doanh nghiệp bao tiêu tất cả sản phẩm theo hợp đồng đã thỏa thuận. Từ sự kiện đó trong sản xuất các thành viên CLB đều tuân thủ theo đúng quy trình được hướng dẫn và CLB đã tạo được uy tín và niềm tin với các doanh nghiệp. Điều này chứng minh rằng nông dân không phải là những người bảo thủ như nhiều người thường nghĩ. Khi nông dân hiểu rõ phương thức sản xuất mang lại hiệu quả cho bản thân và đáp ứng nhu cầu xã hội họ sẽ rất nhạy bén trong việc thích ứng để tồn tại. Những hoạt động này là tiền đề của quá trình tham gia tự chủ của CLB nông dân.

MDAEP giới thiệu cách tiếp cận PTĐ với CLB vào tháng 4/2007. Các thành viên CLB cho rằng đây là cách tiếp cận phù hợp với điều họ đang mong đợi. Cách tiếp cận này sẽ là tác nhân giúp CLB phát huy nguồn lực, thay đổi cách suy nghĩ và củng cố sự hợp tác giữa các thành viên. PTĐ là cách làm khuyến nông thỏa mãn được mục tiêu của khuyến nông trong thời cuộc hiện nay, tức là khuyến nông theo nhu cầu của người dân. Trở lại với khó khăn trong sản xuất của CLB Hội An ta sẽ thấy rõ điều đó. Nhiều thành viên CLB chăn nuôi bò và nguồn phân làm ô nhiễm môi trường nhưng chưa tìm ra cách giải quyết. Trong cuộc họp CLB, những nông dân - thành viên CLB đã thảo luận tìm ra giải pháp giải quyết khó khăn: ủ phân giảm ô nhiễm và cung cấp nguồn phân bón cho ruộng bắp. Đây là quy trình khép kín trong mô hình “bắp – bò” mà theo CLB không chỉ áp dụng trong CLB mà các thành viên còn mong muốn phổ biến trong địa phương.

Thử nghiệm ủ phân bò, thân bắp với Tricoderma được thực hiện với sự tham gia của một số thành viên CLB và tư vấn kỹ thuật bởi CBKN. Những nông dân tiên phong ứng dụng kỹ thuật mới (tham gia thử nghiệm) sẽ đóng vai trò hướng dẫn và thúc đẩy mở rộng ứng dụng giải pháp này trong cộng đồng. Chúng ta thấy rằng mục tiêu CLB muốn đạt được từ thử nghiệm không chỉ giải quyết vấn đề môi trường ô nhiễm, tận dụng các tài nguyên sẵn có mà họ còn mong muốn nâng cao tính hợp tác và người dân đóng vai trò tích cực, chủ động trong phổ biến kỹ thuật mới cho cộng đồng. ■

Trần Quốc Nhân
Dự án MDAEP

Cà Mau áp dụng phương pháp PTĐ vào các hoạt động khuyến nông thường xuyên

Phương pháp PTĐ được MDAEP giới thiệu vào TTKN Cà Mau cuối năm 2001. Sau một thời gian tiếp cận và áp dụng, lãnh đạo TTKN Cà Mau cho rằng PTĐ thật sự là phương pháp giúp hoạt động khuyến nông sát với nhu cầu của người nông dân và giúp lập kế hoạch khuyến nông hàng năm phù hợp và giải quyết được những nhu cầu, khó khăn của người dân. Trong thời gian tới, TTKN Cà Mau sẽ sử dụng PTĐ như là một công cụ then chốt trong các hoạt động khuyến nông thường xuyên, đặc biệt là trong việc lập kế hoạch khuyến nông hàng năm dựa trên nhu cầu của người dân. Dựa trên nhu cầu đó các nguồn kinh phí hoạt động khuyến nông từ trung ương, tỉnh, huyện sẽ được phân bổ và sử dụng hợp lý tùy theo điều kiện cũng như định hướng phát triển chung của từng địa phương. Như vậy, các chương trình khuyến nông sẽ được phân bổ hợp lý, đúng đối tượng, địa bàn và đáp ứng được mục tiêu đề ra.

Nông dân đang xác định các khó khăn, trở ngại trong sản xuất

Ảnh: Quốc Nhân

TTKN Cà Mau đang rất quan tâm đến việc áp dụng và mở rộng PTĐ vào hoạt động khuyến nông trên toàn tỉnh. TTKN Cà Mau đã dành thời gian khá lớn cho huấn luyện PTĐ trong các chương trình huấn luyện nghiệp vụ khuyến nông hàng năm. Dự án MDAEP đã rất tích cực ủng hộ Cà Mau trong đào tạo PTĐ cho đội ngũ CBKN. Hoạt động huấn luyện kết hợp giữa lý thuyết và thực hành tại 4 CLB chọn làm thí điểm mở rộng PTĐ tại các huyện Thới Bình, U Minh, Trần Văn Thời và TP. Cà Mau.

Xem tiếp trang 13

Một số kinh nghiệm giúp điều hành phương pháp động não và cây vấn đề thành công

Trong cách tiếp cận khuyến nông có sự tham gia, việc lập kế hoạch hoạt động có sự tham gia cho cộng đồng/câu lạc bộ đóng vai trò rất quan trọng. Đây cũng là một trong những triết lý của PTD: **Đáp ứng nhu cầu của nông dân**. Bước thứ nhất của PTD nhằm mục đích xác định các nhu cầu, trở ngại, khó khăn mấu chốt của nông dân/ cộng đồng. Động não và cây vấn đề là hai công cụ giúp người điều hành đạt được mục tiêu này. Bài viết này sẽ cung cấp những kinh nghiệm thực tiễn giúp CBKN sử dụng hai công cụ này một cách hiệu quả và thành công.

1. Phương pháp động não

Phương pháp động não tạo cơ hội cho nhiều nông dân tham gia và giúp CBKN thu thập được nhiều thông tin về những khó khăn, trở ngại/nhu cầu của nông dân trong thời gian ngắn nhất. Khi điều hành công cụ động não CBKN thường gặp khó khăn trong bước phân tích để làm rõ các thể/khó khăn trở ngại của nông dân. Nông dân thường đưa ra rất nhiều vấn đề khó khăn trở ngại, có những khó khăn trở ngại được nêu ra rất rõ ràng, cụ thể (ruộng lúa bị rầy nâu, bệnh đạo ôn, sâu cuốn lá, sâu đục thân, ...) nhưng cũng có những lúc nông dân đưa ra những vấn đề rất chung chung, đôi khi nằm ngoài khả năng của CBKN (khó khăn về giống, vật tư nông nghiệp giá cao, vốn, sâu bệnh,...) đòi hỏi phải được phân tích, đào sâu. Dưới đây là những lưu ý quan trọng giúp người điều hành phân tích các thể/ vấn đề khó khăn trở ngại

Yêu cầu quan trọng nhất đối với người điều hành là **kỹ năng lắng nghe, phân tích và tổng hợp**. Nông dân thường diễn tả những vấn đề của họ rất dài dòng và họ cũng không diễn đạt được rõ những ý chính mà họ muốn nói. CBKN phải lắng nghe và nhớ tất cả những ý của nông dân, phân tích trong đầu và tổng hợp để rút ra được những ý cốt lõi liên quan đến khó khăn mà nông dân đề cập trong thể.

Kỹ năng đào sâu giúp CBKN tìm hiểu rõ những khó khăn trở ngại tiềm ẩn phía sau vấn đề nông dân ghi trên các thể. Sử dụng các câu hỏi mở để đào sâu vấn đề cho đến khi vấn đề được phân tích cụ thể và rõ ràng. Khi tìm hiểu những khó khăn trở ngại trong sản xuất lúa nông dân đề cập đến khó khăn về giống. Đa số CBKN nghĩ rằng nông dân thiếu giống mới và

đề nghị sẽ cung cấp giống lúa mới. Tình huống này CBKN cần đào sâu bằng cách đặt các câu hỏi mở “Tại sao?”, “Vấn đề ở đây là gì?”, “Vấn đề như thế nào?”,... nhằm tìm ra khó khăn trở ngại tiềm ẩn phía sau khó khăn về giống, chẳng hạn như giá giống cao, giống nhiễm bệnh, giống lẫn tạp, giống nhiễm rầy nâu, thiếu kỹ thuật tự sản xuất giống, v.v.

Việc phân tích và đào sâu giúp CBKN hiểu tường tận vấn đề và mối liên hệ giữa các khó khăn trở ngại của người nông dân. Từ đó CBKN sẽ khéo léo hướng những vấn đề ngoài khả năng giải quyết (vốn, giá vật tư nông nghiệp cao,...) theo hướng các khó khăn có thể giải quyết bằng giải pháp kỹ thuật.

Các thẻ sau khi được cán bộ điều hành tổng hợp lại

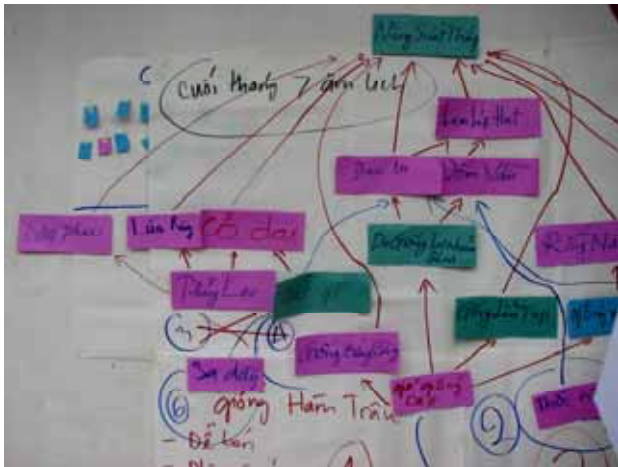
Kỹ năng phán đoán và suy luận: Thực hiện động não CBKN phải phán đoán và suy luận vấn đề đang phân tích có mối liên hệ như thế nào với những vấn đề khác. Không chỉ nông dân mà CBKN cũng phải động não trong khi điều hành. Những khó khăn cụ thể tiềm ẩn trong từng thể/khó khăn mà người nông dân đưa ra phải được dự đoán trước (chẳng hạn giá phân bón cao sẽ liên quan đến kỹ thuật bón phân (nông dân bón thừa đạm làm tăng chi phí đầu tư (vốn) và là điều kiện thuận tiện cho sự phát triển của một số loại sâu bệnh). Điều này giúp CBKN quyết định đào sâu theo hướng nào, đào sâu đến khi nào là đủ.

Bám sát mục tiêu: Đảm bảo người nông dân được mời dự họp hiểu rõ mục đích của buổi họp. CBKN phải luôn nhớ rõ mục đích của buổi thảo luận và cũng nhắc nhở giúp nông dân suy nghĩ theo hướng mục đích đã đề ra. Trong thực tế, CBKN rất dễ “mắc bệnh nghề nghiệp” khi điều hành động não. CBKN có phản ứng tự nhiên là giải đáp ngay những thắc mắc kỹ thuật do nông dân đưa ra. Khi nông dân có những bức

xúc về kỹ thuật CBKN khéo léo từ chối trả lời ngay mà nên dành một khoảng thời gian sau khi kết thúc cuộc họp để giải quyết. Khi tất cả các khó khăn của nông dân được phân tích, làm rõ (phải đảm bảo mọi người hiểu cùng 1 ý với từng vấn đề đưa ra) CBKN điều hành cùng người nông dân tiến hành thực hiện cây vấn đề.

2. Xây dựng cây vấn đề

Cây vấn đề là công cụ hữu ích giúp nhóm hoặc cộng đồng phân tích và tìm ra nguyên nhân, hậu quả của những khó khăn trở ngại và xác định những trở ngại mấu chốt. Việc điều hành cây vấn đề đòi hỏi người điều hành không chỉ nắm rõ kỹ thuật thực hiện mà phải có kỹ năng điều hành tốt. Hầu hết CBKN gặp khó khăn khi cùng với nông dân thảo luận về mối quan hệ giữa các thẻ/ khó khăn trở ngại và xác định đâu là nguyên nhân, đâu là hậu quả. Một số CBKN cũng đề cập họ không biết làm thế nào để thêm các thẻ trong khi thảo luận và đến lúc kết thúc cây vấn đề. Dưới đây là những lưu ý quan trọng giúp CBKN tự tin và thoải mái hơn khi điều hành thiết lập cây vấn đề:

Cây vấn đề được thiết lập từ các thẻ đã tổng hợp

1. Trước khi điều hành thực hiện cây vấn đề người điều hành phải động não để nắm được các hướng đi, mối liên hệ và hình dung trước trong đầu cây vấn đề sẽ như thế nào, đâu là các vấn đề mấu chốt.

2. Sắp xếp vị trí ngồi hợp lý để người điều hành có thể quan sát bao quát, mời sự tham gia và quản lý được buổi điều hành.

3. Giải thích rõ với cộng đồng mục đích thực hiện cây vấn đề nhằm tìm ra những khó khăn gốc để giải quyết. Những khó khăn của người nông dân đưa ra rất đa dạng nhưng có vấn đề nằm ở ngọn, có vấn đề nằm ở thân, có vấn đề nằm ở gốc rễ do vậy cây vấn đề sẽ giúp tìm ra gốc rễ để giải quyết triệt để khó khăn của người dân.

4. Giải thích rõ phương pháp thực hiện, xác định quan hệ giữa các thẻ/vấn đề như thế nào (đưa ra ví dụ đơn giản về nguyên nhân và hậu quả).

5. Sắp xếp các thẻ (vấn đề) để nông dân nhìn thấy dễ dàng chứ không phải để thuận tiện cho người điều hành.

6. Tránh sử dụng câu hỏi đóng, câu hỏi dẫn.

7. Lắng nghe ý kiến người dân và đào sâu thông tin, cùng người dân phân tích rõ các vấn đề.

8. Nông dân sẽ không nhớ hết những nội dung đã thảo luận khi động não, người điều hành cần nhắc lại, gợi ý để giúp họ nhớ lại các khó khăn, trở ngại đã thảo luận. Điều này giúp tránh việc mất thời gian khi nông dân sẽ tranh luận những vấn đề đã được làm rõ khi động não.

9. Nông dân đôi khi không nhận ra mối liên hệ hoặc nói không đúng mối liên hệ nguyên nhân - hậu quả giữa các thẻ/vấn đề. Người điều hành không nên bác bỏ ngay ý kiến đó mà phải kiên nhẫn và bình tĩnh gợi ý giúp nông dân hiểu ra hoặc hỏi nông dân khác để giúp mọi người cùng hiểu rõ mối liên quan.

10. Chú ý đến sự tham gia của người dân khi thảo luận nguyên nhân - hậu quả.

11. Kiểm tra chéo, đảm bảo tính xác thực của thông tin.

12. Người điều hành có thể đưa ra ý kiến, đề nghị nhưng không áp đặt.

13. Khi đã sử dụng hết các thẻ/vấn đề trong phần động não người điều hành sẽ thấy cây vấn đề còn một số “nhánh” chưa hoàn chỉnh. Để cây vấn đề hoàn chỉnh, người điều hành đào sâu nguyên nhân “tại sao” và hậu quả “sẽ dẫn đến/ gây ra cái gì” của các nhánh trong cây vấn đề.

14. Xác định những khó khăn trở ngại mấu chốt.

15. Hỏi lại nông dân đã hiểu và có đồng ý với những vấn đề đã phân tích, thảo luận.

Muốn thực hiện thành công cây vấn đề cũng như các công cụ có sự tham gia người điều hành không chỉ nắm rõ phương pháp thực hiện mà cần rèn luyện các kỹ năng hỗ trợ. Người điều hành không chỉ thực hiện một cách máy móc, kỹ thuật mà phải nhập tâm và “sống” với cây vấn đề. Có kiến thức chuyên môn là một lợi thế khi điều hành nhưng đó chưa phải là tất cả. Cây vấn đề đòi hỏi CBKN có kiến thức tổng quát tốt và giỏi về các kỹ năng điều hành, lắng nghe, phân tích và tổng hợp thông tin. Thực hành trong thực tế là chìa khoá quan trọng giúp CBKN điều hành thành công cây vấn đề.

Sau cùng chúng tôi muốn nói rằng cây vấn đề là của người dân /nhóm cộng đồng chứ không phải của cán bộ. CBKN có thể tự sắp xếp các thẻ/ khó khăn để có được cây vấn đề (không

→ có sự tham gia của người dân) chỉ mất trong vòng 5 đến 10 phút. Tuy nhiên, nguyên tắc quan trọng là người điều hành phải khuyến khích sự tham gia của nông dân để họ hiểu một cách tường tận những khó khăn họ đang gặp phải. ■

Nguyễn Văn Nay
Dự án MDAEP

Thiết kế tài liệu bướm có sự tham gia của nông dân

Tài liệu bướm là một trong những phương thức phổ biến kết quả thử nghiệm bên cạnh việc phổ biến từ nông dân- đến -nông dân, cán bộ khuyến nông- đến -nông dân, CBKN- đến -CBKN, thông tin đại chúng, Trong cách tiếp cận truyền thống, tài liệu bướm thường được thiết kế bởi nhà khoa học, CBKN và do vậy nó thường mang ý đồ chủ quan và cách thể hiện rất khoa học, không hoặc ít có sự tham gia của nông dân - thí nghiệm viên. Cách tiếp cận có sự tham gia không chỉ đáp ứng nhu cầu nông dân mà sẽ bao gồm sự tham gia của người dân khi thiết kế các tài liệu bướm. Bài viết này sẽ giới thiệu đến CBKN tiến trình thiết kế tài liệu bướm có sự tham gia của người nông dân.

dân các loại tài liệu bướm (tờ bướm kỹ thuật hoặc tài liệu bướm quảng cáo) để nông dân quyết định chọn loại phù hợp với mục đích phổ biến, tránh áp đặt suy nghĩ chủ quan của mình. Suy nghĩ và mục tiêu của CBKN và nông dân đôi khi rất khác biệt, CBKN muốn thiết kế tài liệu phổ biến kỹ thuật trong khi nông dân muốn thực hiện tài liệu bướm quảng cáo thành quả của họ.

CBKN đóng vai trò điều hành giúp nông dân hiểu rằng tài liệu bướm sẽ được thực hiện bởi chính nông dân. Vai trò CBKN sẽ là người điều hành, hỗ trợ. CBKN cần khuyến khích để nông dân cảm thấy tự tin và thoải mái tham gia. Nông dân thường rất e ngại khi lần đầu tiên tham gia thực hiện tài liệu bướm vì “trước giờ đây là công việc của CBKN và nông dân nghĩ rằng làm tài liệu bướm là công việc quá tầm tay và khả năng của họ”. Các kỹ năng, thái độ là rất quan trọng để khuyến khích sự tham gia. CBKN phải chấp nhận quan điểm nông dân là người có kiến thức, có kinh nghiệm và khuyến khích họ chia sẻ trong tài liệu bướm. Những gợi ý cũng rất quan trọng để mời gọi sự tham gia của nông dân trong tiến trình thảo luận.

Khi nông dân đã hiểu rõ mục tiêu người điều hành bắt đầu thảo luận cấu trúc và nội dung của tài liệu bướm. Cấu trúc gồm những phần nào, và trong mỗi phần đó người nông dân muốn nói cái gì. CBKN phải khuyến khích, sử dụng câu hỏi mở, câu hỏi đơn giản giúp nông dân tham gia đóng góp vào nội dung tài liệu bướm. Nông dân sẽ đóng góp nội dung cho tờ bướm từ kiến thức và kinh nghiệm thực tiễn qua quá trình thực hiện thử nghiệm. Trong lần đầu tiên chỉ cần phác thảo những nội dung chính, không nên đề nghị nông dân đưa ra những ý kiến quá chi tiết sẽ gây khó khăn cho họ. Trong từng phần của tờ bướm CBKN hỏi nông dân những hình ảnh, bảng biểu nào họ muốn đưa vào, để minh họa cho cái gì và mang ý nghĩa gì. Dựa vào hình thức in ấn, đối tượng sử dụng, số bản in hoặc copy, ... sẽ giúp CBKN ước lượng được chi phí thực hiện.

Người điều hành cần đảm bảo sự tham gia của mọi người trong CLB, tránh sự lấn át của một số thành viên nổi trội. CBKN cần trao đổi với nông dân lý do họ chọn các thông tin và hình ảnh đưa vào tờ bướm. Việc này sẽ giúp loại bỏ những thông tin và hình ảnh không cần thiết, không phục vụ cho các phần của tờ bướm. Người điều hành có thể đưa ra ý kiến đóng góp →

1. Bước chuẩn bị

Trong buổi họp lần thứ 1 chuẩn bị thực hiện tài liệu bướm, CBKN cần nhắc lại với người nông dân tiến trình họ đã trải qua bao gồm các bước xác định trở ngại/ nhu cầu; tìm giải pháp; thực hiện thử nghiệm và bước tiếp theo sẽ phổ biến kết quả thử nghiệm giúp nông dân nhớ lại những việc họ đã thực hiện. Bước chuẩn bị đóng vai trò quyết định sự

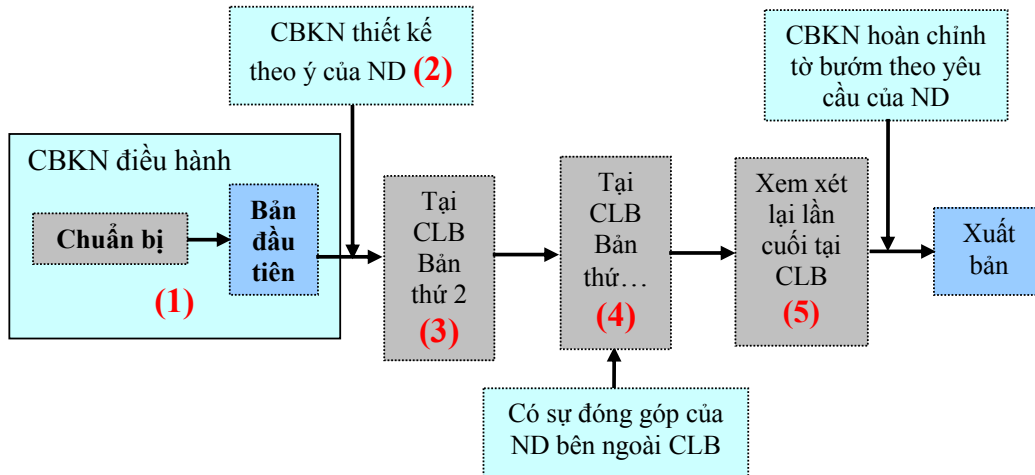
thành công của tài liệu bướm. Có thể xem đây là bước chuẩn bị những vật liệu thô để thực hiện một tài liệu bướm. Trước tiên, CBKN cùng với nông dân xác định rõ mục tiêu và chủ đề của tài liệu bướm sẽ thực hiện. Xác định rõ mục đích thực hiện sẽ giúp nông dân lựa chọn loại tài liệu bướm thích hợp. CBKN cần giới thiệu với nông

CHIA SẺ KINH NGHIỆM

→ vào nội dung, cấu trúc tờ bướm nhưng không áp đặt. Khi đã hình thành được cấu trúc và những nội dung cơ bản của tờ bướm CBKN cần trình bày lại để nhận những ý kiến bổ sung cho tờ bướm trước khi kết thúc buổi họp.

2. CBKN thiết kế bản nháp đầu tiên

Sơ đồ tiến trình thực hiện tài liệu bướm

Trong buổi họp đầu tiên, CBKN cần lắng nghe và ghi nhận tất cả những ý kiến, nội dung thảo luận của nông dân. Cùng với những thông tin này và nội dung, cấu trúc đã thảo luận CBKN sẽ giúp nông dân sắp xếp và thiết kế thành bản nháp đầu tiên của tài liệu bướm.

3. Chỉnh sửa bản nháp đầu tiên

Bản nháp đầu tiên được copy ra để gửi cho tất cả nông dân trong cuộc họp lần thứ 2. Trường hợp có các trợ huân cụ như máy tính và máy chiếu thì rất thuận tiện để nông dân có thể nhìn thấy màu sắc của tờ bướm cũng như các hình ảnh. Lần gặp này CBKN cùng với nông dân xem xét lại nội dung và hình thức tờ bướm. Các câu chữ, cách sử dụng từ ngữ, màu sắc, bảng biểu, hình ảnh và cấu trúc của tờ bướm phải được xem xét ở tính giá trị cũng như sự phù hợp với mục tiêu và đối tượng phổ triển. Với mỗi sự điều chỉnh, thay đổi CBKN cần tìm hiểu lý do và thảo luận để có ý kiến phản hồi từ tập thể. Những ý kiến đóng góp của nông dân sẽ được CBKN ghi nhận để bổ sung cho bản nháp thứ 2.

4. Chỉnh sửa bản nháp thứ 2

Bản nháp thứ 2 được CBKN hoàn chỉnh và trình bày cho nông dân trong cuộc họp lần tiếp theo. Cũng tương tự như cuộc họp thứ 2, CBKN sẽ ghi nhận tất cả những ý kiến đóng góp của nông dân về hình thức, nội dung của tờ bướm.

Ngoài sự tham gia và góp ý của nông dân trong câu lạc bộ, bản nháp thứ 2 rất cần thiết để gửi đến những nông dân bên ngoài, đối tượng sử dụng, nhằm nhận những phản hồi từ họ. Sự tham gia góp ý của đối tượng sử dụng sẽ đảm bảo tính giá trị và hữu ích của tờ bướm khi được phổ triển cho người khác. Những người ở

bên ngoài, họ không tham gia thử nghiệm và chỉ biết đến giải pháp kỹ thuật qua tờ bướm họ sẽ đưa ra những nhận xét xác đáng giúp cải thiện tờ bướm phù hợp và hấp dẫn hơn với người đọc về ngôn ngữ, hình thức, nội dung,

Trong thực tế, tùy theo từng tình huống cụ thể CBKN và nông dân sẽ quyết định số lần họp để chỉnh sửa tờ bướm cho đến khi hoàn chỉnh. Nếu tờ bướm được thực hiện tốt và thảo luận kỹ thì số lần họp thảo luận sẽ được rút ngắn. CBKN nên chấp nhận nhiều cuộc họp khi thực hiện tài liệu bướm lần đầu tiên nhưng trong những lần sau đó sẽ rất nhanh chóng vì nông dân và CBKN đã có kinh nghiệm.

5. Hoàn chỉnh tài liệu bướm trước khi xuất bản

Đây là cuộc họp cuối cùng trong tiến trình thực hiện tài liệu bướm. CBKN sẽ gửi cho CLB tờ bướm đã chỉnh sửa dựa trên những góp ý khi thảo luận và sự đánh giá của nông dân bên trong và bên ngoài câu lạc bộ ở cuộc họp trước đó. CBKN cũng đề nghị nông dân đưa ra nhận xét và góp ý lần cuối cùng cho tờ bướm trước khi xuất bản. CBKN sẽ chỉnh sửa lần cuối theo yêu cầu nông dân để hoàn thiện tài liệu bướm và xuất bản. ■

Nguyễn Văn Nay
Dự án MDAEP

PTD giúp nông dân thích ứng để “tồn tại” với WTO?

Việt Nam đã chính thức gia nhập WTO vào ngày 11/01/2007 do vậy nền nông nghiệp Việt Nam sẽ có nhiều cơ hội và không ít thách thức. ĐBSCL được xem như là vựa lúa, trái cây và thủy sản lớn nhất cả nước. Một thực tế đáng buồn đang xảy ra trước mắt chúng ta là tình trạng các mặt hàng nông nghiệp như lúa gạo, trái cây, ... ngoại đã xâm nhập vào tận ngõ ngách từ thành thị đến nông thôn với nhiều lợi thế mà nông sản nội địa không đủ sức cạnh tranh như mẫu mã đẹp, giá rẻ, chất lượng cao. Có nghĩa là nông dân Việt Nam đã bị thua ngay trên sân nhà.

Vì sao? Nông sản Việt Nam xuất khẩu bị trả về vì dư lượng hóa chất, dư lượng kháng sinh tồn lưu trong sản phẩm quá mức cho phép, chất lượng không đảm bảo,.... Ai sẽ giúp được cho nông dân ngoài khuyến nông?! Chính khuyến nông đã kề vai sát cánh với nông dân. Hệ thống khuyến nông đã góp phần mang lại những thành tựu quan trọng trong sản xuất nông nghiệp, phát triển kinh tế và cải thiện đời sống nông dân.

Từ một nước thiếu lương thực Việt Nam đã vươn lên đứng hàng thứ hai trên thế giới về xuất khẩu lúa gạo. Khuyến nông đã hoàn thành nhiệm vụ đảm bảo an ninh lương thực, góp phần nâng cao đời sống nông dân nhưng hiện nay khuyến nông phải như thế nào để giúp nông dân nâng cao năng lực đương đầu với thời cuộc một cách tự tin và sản xuất có hiệu quả?

Trong bối cảnh hiện nay PTD là cách làm khuyến nông đầy hứa hẹn và thật sự có tác động rất tích cực đến người nông dân. Phương pháp PTD được giới thiệu vào hoạt động khuyến nông tại ĐBSCL cuối năm 2001. PTD đã làm thay đổi thái độ nông dân từ thụ động, bảo thủ chuyển sang chủ động và hợp tác. Nông dân nhận ra được sức mạnh của tập thể, nâng cao ý thức đoàn kết và tương trợ lẫn nhau. CLB Tam Sóc C1, huyện Mỹ Tú, Sóc Trăng là một điển hình về sự thay đổi đó. CLB đưa ra ý tưởng đóng góp quỹ tương trợ nhằm giúp các thành viên giải quyết khó khăn trong sản xuất và đời sống với lãi suất thấp. Nguồn lãi này được sử dụng cho công việc chung của CLB như chi phí hợp lệ hàng tháng, thăm bệnh, bồi dưỡng cho người có trách nhiệm trong Ban chủ nhiệm,.... Hay CLB Phụ nữ Long Cang, huyện Cần Đước, Long An đã sử dụng nguồn vốn hỗ trợ từ MDAEP trong thí nghiệm chăn nuôi bò rất hiệu quả. Từ một số hộ nhận hỗ trợ nuôi bò ban đầu CLB xoay vòng nguồn vốn bằng cách bán lại bê con cho thành viên mong muốn nuôi với giá trị bằng 50% giá trị thị trường. Phương pháp quản lý này giúp những thành viên gặp khó khăn trong CLB có điều kiện chăn nuôi và

đảm bảo tính công bằng khi sử dụng nguồn vốn tập thể.

Cách tiếp cận PTD tạo cơ hội để nông dân khẳng định được mình. Nông dân được khuyến khích phát huy những kiến thức, kinh nghiệm và nguồn lực của bản thân. Một trong những nguyên lý của PTD nông dân được xem là “chuyên gia”, và thật vậy, nông dân có khả năng tìm ra các giải pháp giải quyết khó khăn trở ngại họ đang gặp trong sản xuất. Và khi đó, CBKN đóng vai trò điều hành, tư vấn giúp nông dân thực hiện các giải pháp đó.

Anh nông dân Lý Thành Nam, thành viên CLB Hưng Hội, Vĩnh Lợi, Bạc Liêu là một ví dụ như vậy. Gia đình anh nuôi bò và nguồn thức ăn trong tự nhiên không đủ cung cấp cho 12 con bò. Anh phải thuê 1 nhân công cùng với anh tìm thức ăn hàng ngày cho đàn bò. Do vậy việc cung ứng nguồn thức ăn cho đàn bò có chi phí cao, tốn rất nhiều thời gian và cũng không ổn định về số lượng và chất lượng. Người nông dân này đã mạnh dạn chuyển 3000 m² đất trồng lúa để trồng cỏ (cỏ Voi Mỹ, cỏ sả lá lớn, sả lá nhỏ) tạo nguồn thức ăn cho bò. Thực hiện mô hình này anh không đòi hỏi sự hỗ trợ về vật chất mà chỉ nhờ hỗ trợ kỹ thuật và tìm nguồn cung cấp giống. Điểm trồng cỏ của anh hiện nay được đánh giá là mô hình trồng cỏ hoàn thiện và bài bản đầu tiên tại tỉnh Bạc Liêu. Anh Nam cho biết anh sẵn sàng sử dụng mô hình của mình làm điểm trình diễn chia sẻ kinh nghiệm và cung cấp giống cỏ cho những nông dân có nhu cầu

Anh Lý Thành Nam thu hoạch cỏ

Ảnh: Quốc Nhân

Nông dân trong thời kỳ hội nhập không chỉ thụ động để “được nghe”, “được nhận” mà họ rất chủ động trong sản xuất. Cách tiếp cận PTD làm nông dân trở nên năng động, tự tin hơn.

Xem tiếp trang 16

Khuyến nông Châu Thành, Hậu Giang đặt trọng tâm vào việc áp dụng và mở rộng PTĐ

Khuyến nông Châu Thành tiếp cận phương pháp PTĐ năm 2003 từ Dự án MDAEP và có 3 CBKN của trạm đã được đào tạo về phương pháp này. CLB Tân Long được chọn làm điểm triển khai áp dụng phương pháp PTĐ. Hơn 4 năm tiếp cận và thực hiện, chúng tôi nhận thấy cách tiếp cận PTĐ có thể ví như “chiếc chìa khóa đa năng” giúp CBKN tự tin hơn khi tiếp xúc với nông dân, huấn luyện cho nông dân tập trung vào trọng tâm hơn, giải quyết ngay vấn đề khó khăn của nông dân đang gặp phải và giúp CBKN hoàn thành tốt các chương trình kế hoạch đã đề ra. Chính vì thế Khuyến nông huyện Châu Thành quyết định lập kế hoạch triển khai PTĐ cho 24 CLB còn lại và chọn 2/44 HTX triển khai thí điểm áp dụng theo phương pháp PTĐ.

Sinh hoạt triển khai mở rộng PTĐ tại Châu Thành

Ảnh: **Minh Long**

Trong quý 2 năm 2007, được sự thống nhất của Ban Giám đốc TTKN Hậu Giang, Châu Thành đã triển khai bước 1 của cách tiếp cận PTĐ (giới thiệu về phương pháp, cách làm và tìm hiểu vấn đề khó khăn trong sản xuất cho CLB) ở 8/20 CLB. Chúng tôi luôn được sự quan tâm ủng hộ của lãnh đạo TTKN Hậu Giang và Châu Thành là một trong những huyện được yêu cầu triển khai thí điểm mở rộng PTĐ. CLB ấp Phú Trí A, xã Phú Hữu được chọn làm thí điểm áp dụng PTĐ (đây cũng là nơi thí điểm mô hình cánh đồng mẫu 50 triệu/ha/năm) để lãnh đạo và cán bộ kỹ thuật TTKN rút kinh nghiệm triển khai cho các huyện còn lại trong tỉnh.

Buổi triển khai mở rộng PTĐ đầu tiên được thực hiện tại CLB Phú Trí A vào ngày 13/07/2007. Sau cuộc họp, đa số nông dân đều thích cách làm này vì họ được trao đổi, thảo luận cùng với CBKN rất thoải mái và điều quan trọng là họ nói lên được bức xúc khó khăn của mình.

Tuy nhiên, đây là lần đầu triển khai cách tiếp cận PTĐ tại CLB nên chúng tôi còn gặp một số khó khăn: (1) CBKN tìm ra được nhiều vấn đề khó khăn trong CLB nhưng chưa xác định được vấn đề nào là then chốt để giải quyết trước; (2) CBKN còn hạn chế về kỹ năng nên gặp khó khăn trong quá trình điều hành để nông dân dẫn dắt không vào trọng tâm chủ đề, nông dân lẩn tránh,...(3) Thời gian triển khai kéo dài do chọn đúng ngày họp lệ CLB, trong buổi họp có nhiều nội dung triển khai PTĐ và nội dung họp lệ hàng tháng

Trong thời gian tới chúng tôi tiếp tục khắc phục những khó khăn trên và quyết tâm triển khai bước 1 của PTĐ đến tất cả các CLB, HTX trên địa bàn huyện. Hoạt động này nhằm làm bước đệm tốt cho hoạt động trong năm 2008 và là nơi để các huyện còn lại của Hậu Giang giao lưu trao đổi và rút kinh nghiệm. ■

Ngô Minh Long

Phòng Nông nghiệp Châu Thành, Hậu Giang

Vài nét về áp dụng phương pháp khuyến nông có sự tham gia (PTĐ) tại Vĩnh Long

Cách tiếp cận PTĐ được MDAEP giới thiệu vào hoạt động khuyến nông tỉnh Vĩnh Long năm 2003. Năng lực của CBKN tham gia Dự án được nâng cao về các kỹ năng tiếp cận nông dân, năng lực điều hành, kỹ năng sử dụng các công cụ xác định nhu cầu. Các hoạt động PTĐ tại CLB thí điểm – CLB Trung Chánh, huyện Vũng Liêm bước đầu đạt được những kết quả đáng khích lệ. Những thử nghiệm PTĐ đã thực hiện không chỉ giải quyết được khó khăn trong sản xuất của CLB mà nó còn góp phần củng cố, xây dựng mối quan hệ giữa các thành viên CLB và thay đổi quan điểm của người nông dân.

Nông dân không còn thụ động để “nghe và nhận” kiến thức kỹ thuật từ CBKN và nhà khoa học mà họ chủ động thảo luận, ghi chép, vận dụng và kết hợp giữa kiến thức bản địa với thông tin khoa học giải quyết khó khăn. Các lớp FFS trong chăn nuôi heo thể hiện rõ điều đó. ➔

➔ Ở mỗi lớp học các thành viên đến thăm từng chuồng heo của thành viên để quan sát, đánh giá và đưa ra lời khuyên. Những nông dân tham gia lớp FFS trở thành “chuyên gia” hướng dẫn kỹ thuật cho những nông dân trong và ngoài CLB. Kết quả từ các thử nghiệm chăn nuôi heo sinh sản, cai sữa sớm cho heo con là một tài liệu bổ trợ để phổ biến những kinh nghiệm và thành quả đạt được.

Những khó khăn trở ngại của từng thành viên được CLB thảo luận và đưa vào kế hoạch hoạt động CLB. Thử nghiệm bao trái bưởi được thực hiện tháng 06/2007 là một ví dụ cho điều đó. Các chủ đề sinh hoạt hoặc huấn luyện kỹ thuật cũng được thảo luận và quyết định bởi các thành viên CLB.

CLB Trung Chánh thực hiện thử nghiệm bao trái bưởi

Ảnh: **Hồng Dũng**

Sự hợp tác của các thành viên CLB còn thể hiện qua việc chia sẻ và quản lý tốt nguồn tài chính tập thể. Các thỏa thuận về quản lý thử nghiệm chăn nuôi bò được CLB thảo luận dựa trên tinh thần đó. Khi bò mẹ sinh bê con đầu tiên thí nghiệm viên nuôi cho đến tháng thứ 8 và bán lại cho thành viên chưa có bò với giá bằng 50% giá hiện hành.

Mối quan hệ của CLB không chỉ bó hẹp trong nội bộ mà trở thành nơi tham quan học tập và trao đổi kinh nghiệm cho các CLB trong và ngoài tỉnh như: Long An, Đồng Tháp, Sóc Trăng, Bạc Liêu, Tiền Giang, CLB Trung Chánh còn là điểm để các CLB trong tỉnh đến thăm và chia sẻ cách thực hiện phương pháp tiếp cận có sự tham gia - PTĐ và áp dụng vào CLB của họ.

Thành quả của CLB Trung Chánh cho thấy PTĐ là cách tiếp cận phù hợp và mang lại hiệu quả cao do đáp ứng nhu cầu thiết thực của nông dân. Trên cơ sở đó, năm 2007 TTKN Vĩnh Long cùng với MDAEP triển khai lồng ghép PTĐ tại 2 CLB mới thuộc huyện Măng Thít và Trà Ôn. Trong thời gian tới Khuyến nông Vĩnh Long sẽ có hướng lồng ghép cách tiếp cận PTĐ vào các hoạt động khuyến nông thường xuyên trên địa bàn tỉnh nhằm nâng cao tính đáp ứng nhu cầu trong công tác khuyến nông đối với người nông dân. ■

Huỳnh Thị Minh

Trạm Khuyến nông Vũng Liêm, Vĩnh Long

Cà Mau áp dụng PTĐ...

Tiếp theo trang 6

Các buổi triển khai PTĐ tại CLB giúp CBKN biết cách vận dụng PTĐ trong hoạt động thường xuyên và cũng là dịp để CBKN thực hành những gì mình đã học. Cuộc họp cũng giới thiệu sơ lược với nông dân về cách làm khuyến nông có sự tham gia của người dân, về vai trò của họ trong PTĐ. Những khó khăn trở ngại cũng như khó khăn mấu chốt cần giải quyết của các CLB cũng được thảo luận trong buổi sinh hoạt.

Ông Nguyễn Trần Thức, Phó Giám đốc TTKN Cà Mau cho biết những khó khăn trở ngại đã được xác định tại các CLB sẽ làm tiền đề cho việc xây dựng kế hoạch hoặc chương trình khuyến nông nhằm đáp ứng nhu cầu người dân, nắm bắt khó khăn trở ngại của họ sâu sát hơn so với cách làm trước đây. Các CBKN được học và tham gia thực hành PTĐ tại CLB thí điểm sẽ trở về địa bàn họ phụ trách để áp dụng cách làm này trong thời gian tới.

Sắp tới TTKN sẽ tiếp tục phối hợp với Dự án thực hiện các thử nghiệm dựa trên kết quả thảo luận với các CLB nhằm giải quyết các khó khăn và nhu cầu cho nông dân. ■

Bùi Anh Đào

Trung tâm Khuyến nông Cà Mau

Hoạt động PTĐ tại các điểm dự án

Thiết kế tài liệu bướm cai sữa heo con và thử nghiệm bao trái bưởi tại CLB Trung Chánh, Vũng Liêm, Vĩnh Long

Thí nghiệm cai sữa sớm trên heo con đã mang lại kết quả tốt cho các thành viên tham gia thí nghiệm. Vì thế CLB mong muốn chia sẻ những kinh nghiệm từ thử nghiệm đến nông dân bên ngoài CLB qua tài liệu bướm được xây dựng bởi CLB. Tài liệu bướm bắt đầu thực hiện từ tháng 06/2007

CLB Trung Chánh đang thực hiện thử nghiệm bao trái bưởi nhằm nâng chất lượng và mẫu mã của trái. Ngày 28/06/07 CLB đã được tập huấn kỹ thuật bao trái và chuẩn bị thực hiện thử nghiệm gồm 20 hộ tham gia./.

Thử nghiệm nhân giống lúa Hàm Trâu tại CLB Giồng Dầu, Cầu Kè, Trà Vinh

Thí nghiệm nhân giống lúa Hàm Trâu hiện đang ở giai đoạn lúa trở bông. Thành viên tham gia thí nghiệm đã trải qua 2 lớp tập huấn kỹ thuật về phương pháp cấy, phòng trừ sâu bệnh và khử lẫn. Lớp huấn luyện thứ 3 được tổ chức vào ngày 18/08/2007 với chủ đề khử lẫn giai đoạn lúa trở bông./.

Thí nghiệm nuôi lợn tại CLB Thới Thuận, TP. Cần Thơ

Sau chuyến tham quan học tập tại trại nuôi lợn Sơn Ca, huyện Bến Lức, tỉnh Long An vào tháng 03/2007 các thành viên CLB Thới Thuận đã bắt đầu thực hiện thử nghiệm nuôi lợn vào cuối tháng 8/2007. Dự án MDAEP hỗ trợ 50% chi phí con giống cho 6 thí nghiệm viên với tổng diện tích nuôi 101m². Thí nghiệm nhằm giúp các thành viên chia sẻ, học tập kinh nghiệm nuôi lợn và chọn phương pháp nuôi phù hợp với điều kiện của địa phương./.

Thử nghiệm nuôi cá tại CLB Sóc Ruộng, Trà Ôn, Vĩnh Long

Ngày 07/08/2007 CLB Sóc Ruộng đã tổ chức cuộc họp xây dựng các tiêu chí đánh giá thử nghiệm nuôi cá kết hợp với gà và heo với sự tham gia của CBKN TTKN Vĩnh Long, TKN Trà Ôn và CBDA MDAEP. Tham gia thử nghiệm có 8 thành viên CLB./.

Đàn gà thử nghiệm tại CLB nông dân Bình Nhì, Tiền Giang chuẩn bị xuất chuồng

Thí nghiệm nuôi gà Tàu thả vườn tại CLB Bình Nhì đang vào giai đoạn kết thúc. Gà thả nuôi trong thử nghiệm đã ngoài 3 tháng tuổi và trọng lượng trung bình đạt khoảng 1,5 kg/con. Theo kết quả quan sát và đánh giá của nông dân vào ngày 10/08/07 thì 1/2 số lượng đàn gà bị nhiễm bệnh Drumboro và bệnh thương hàn. Tỷ lệ hao hụt của đàn gà tính đến nay gần 20%. Tất cả các số liệu quan sát sẽ được thu thập và ghi vào sổ theo dõi để chuẩn bị tốt cho việc đánh giá cuối thí nghiệm./.

Chăm sóc đàn gà

Ảnh: Hồng Dũng

Thử nghiệm nuôi lợn tại CLB Tân Bình, Kiên Giang

Thử nghiệm nuôi lợn được thực hiện tại CLB Tân Bình, Kiên Giang vào cuối tháng 6/2007 dựa trên kế hoạch hoạt động năm 2007 và nhu cầu của CLB. Trước khi thực hiện CLB đã tham quan chia sẻ kinh nghiệm nuôi lợn tại xã Tân Thọ, Kiên Lương, Kiên Giang và được hướng dẫn kỹ thuật từ cán bộ kỹ thuật thủy sản của TTKN Kiên Giang.

Trạm Khuyến nông Châu Thành cũng phân công 1 kỹ thuật viên thủy sản trực tiếp theo dõi thí nghiệm. Kết quả của thử nghiệm này sẽ được chia sẻ cho nông dân trong và ngoài CLB. Thử nghiệm có 3 nông dân tham gia và được MDAEP hỗ trợ 50% chi phí con giống. Theo CBKN Trạm Khuyến nông huyện Châu Thành có thể xem đây là “mô hình xoá đói giảm nghèo ít vốn, dễ thực hiện có thể áp dụng cho hầu hết thành viên CLB và tại địa phương”./.

Thử nghiệm nuôi cá chình tại CLB Tân Xuân, Cà Mau

Xuất phát từ nhu cầu của các thành viên CLB Tân Xuân, MDAEP đã hỗ trợ CLB thực hiện thí nghiệm nuôi cá chình. Trước khi thực hiện thử nghiệm các thành viên đã được tổ chức tham quan học tập kinh nghiệm và huấn luyện kỹ thuật. Thí nghiệm có 15 thành viên tham gia. Hiện nay các ao cá đều phát triển tốt.

Mỗi thành viên tham gia thử nghiệm được hỗ trợ 1.000.000đ chi phí con giống từ dự án MDAEP. Sau khi kết thúc thí nghiệm, số tiền này sẽ được đưa vào nguồn quỹ hoạt động của CLB để tiếp tục hỗ trợ các thành viên khác trong sản xuất theo quy định của bản sử dụng vốn hỗ trợ đã được CLB thông qua./.

Thả cá chình

Ảnh : Văn Nay

Thử nghiệm nuôi cua đồng tại CLB nông dân xã Mỹ Thọ, Cao Lãnh, Đồng Tháp

Ngày 09/08/07, CLB nông dân xã Mỹ Thọ đã tiến hành thiết kế và xây dựng tiêu chí cho thí nghiệm nuôi cua đồng gồm 12 hộ tham gia, đây là một thí nghiệm tương đối mới và nông dân thật sự chưa hiểu biết gì nhiều về vấn đề này, nhưng với lòng quyết tâm của mình, CLB rất muốn thực hiện mô hình này để tìm hiểu và học hỏi thêm kỹ thuật./.

pháp PTĐ. Trong khóa huấn luyện kéo dài 4 ngày này CBKN cũng được huấn luyện phương pháp xây dựng và đánh giá dự án trong hoạt động khuyến nông. Đây là khóa huấn luyện thứ 2 năm trong chương trình tập huấn tiểu giáo viên (TOT) cấp tỉnh của TTKN Cà Mau.

Ông Trần Vũng, Phó Chủ tịch xã Trần Hợi huyện Trần Văn Thời trao đổi với CLB Kinh Chùa trong buổi triển khai PTĐ

Ảnh: Quốc Nhân

Sau 2 khóa huấn luyện cán bộ dự án cùng với các CBKN đã thực hiện xác định nhu cầu của 4 CLB nông dân tại các huyện lồng ghép PTĐ bao gồm huyện Trần Văn Thời, U Minh, Thới Bình và TP Cà Mau từ ngày 25-29/07. Các nhu cầu được CLB thảo luận, đánh giá và chọn ra hoạt động ưu tiên giải quyết. Dựa trên hoạt động ưu tiên các thử nghiệm đang được triển khai thực hiện tại 4 CLB thực hiện lồng ghép./.

Huấn luyện PTĐ tại Kiên Giang

Ngày 16-17 và 20-21/07/08, TTKN Kiên Giang phối hợp với Dự án MDAEP tổ chức 2 lớp tập huấn về phương pháp khuyến nông nhằm nâng cao kỹ năng cho 50 CBKN ở các trạm huyện. Khóa huấn luyện bao gồm các nội dung: lịch sử khuyến nông, các kỹ năng thái độ, một số đặc điểm cơ bản của PTĐ và phương pháp xây dựng kế hoạch, đánh giá dự án./.

Hoạt động huấn luyện về PTĐ

Huấn luyện trong hoạt động lồng ghép PTĐ tại Cà Mau

Tháng 07/2007 MDAEP đã huấn luyện cho 20 CBKN của huyện Trần Văn Thời, U Minh và TP Cà Mau bước 1 và bước 2 của phương

Hoạt động hỗ trợ

MDAEP hỗ trợ kinh phí: Tháng 6/2007 Dự án MDAEP đã gửi hỗ trợ kinh phí về thông tin liên lạc, công tác phí và chi phí đi lại quý III/2007 cho 9 trạm khuyến nông (Vũng Liêm, Vĩnh Long; Cao Lãnh, Đồng Tháp; Cần Đước, Long An; Gò Công Tây, Tiền Giang; Châu Thành,

Kiên Giang; Vĩnh Lợi, Bạc Liêu; Châu Thành, Hậu Giang; Cờ Đỏ, Cần Thơ và Cà Mau) đã tham gia vào hoạt động trong dự án với số tiền là 2.040.000đ/quý.

Bên cạnh đó, MDAEP cũng hỗ trợ kinh phí cho các trạm khuyến nông thực hiện hoạt động lồng ghép mở rộng PTD quý I và II/2007 cho các huyện Ngã Năm, Cù Lao Dung, Thạnh Trị, Mỹ Xuyên và Kế Sách tỉnh Sóc Trăng và quý III/2007 cho huyện Thới Bình, U Minh, Trần Văn Thời và thành phố Cà Mau, tỉnh Cà Mau./.

PTD giúp nông dân...

Tiếp theo trang 11

Không ai có thể ngờ rằng một nông dân từ tỉnh Đồng Tháp vượt hơn 300km đến Cà Mau bằng chiếc xe máy cũ kỹ để được học và trao đổi kỹ thuật nuôi cá chình. Đó anh Nguyễn Văn Sỹ, thành viên CLB Mỹ Thọ, huyện Cao Lãnh, Đồng Tháp. Tại địa phương loại cá này còn rất mới mẻ, các thông tin kỹ thuật nuôi cá chình trên thông tin đại chúng chưa đầy đủ. Khi biết thông tin sẽ có một buổi hướng dẫn kỹ thuật nuôi cá chình – nhu cầu của anh tại CLB Tân Xuân, Cà Mau anh đã quyết định thực hiện chuyến hành trình nêu trên. Điều này cho thấy nông dân không ỷ lại, trông chờ và thụ động như suy nghĩ của nhiều người.

Anh Nguyễn Văn Sỹ (ngồi đầu tiên từ phải sang) và các thành viên CLB Tân Xuân. Ảnh: Hữu Tuấn

Trong thực tế, nhiều nông dân sản xuất giỏi - nông dân làm giàu từ chính nghề nông của mình là những người cần cù, không ngại khó, say mê học hỏi, chia sẻ tiến bộ khoa học kỹ thuật và gắn bó với nghề nông của mình. Đó là những nông dân biết rõ họ đang có cái gì, đang cần cái gì, đang muốn làm cái gì để làm giàu với mảnh vườn thửa ruộng đang có. Làm thế nào để đánh thức và khơi dậy được khát vọng vươn lên làm giàu và những tiềm năng của nông dân? Một lần nữa, chúng tôi muốn nhắc lại câu hỏi ai có thể làm được điều đó? Không ai khác hơn đó chính là khuyến nông, là cách làm khuyến nông có sự tham gia của người dân (PTD). ■

Trần Quốc Nhân
Dự án MDAEP

Giảng viên nông dân

Ảnh: Văn Nay

Hoạt động huấn luyện về PTD

Ảnh: Quốc Nhân

Bản tin Dự án khuyến nông ĐBSCL, rất mong nhận được sự đóng góp ý kiến, cộng tác và chia sẻ thông tin của Quý độc giả, Quý cơ quan và các tổ chức trong và ngoài nước quan tâm đến hoạt động khuyến nông ĐBSCL.

Thư từ, tin và bài cộng tác xin gửi về địa chỉ: Dự án khuyến nông ĐBSCL, Viện nghiên cứu Phát triển ĐBSCL, Đại học Cần Thơ, Khu II, đường 3/2, Quận Ninh Kiều, TP Cần Thơ.
Điện thoại: 071.832475; Fax: 071.831270; Email: mdaep@ctu.edu.vn